

Geologiska Föreningens ger Tilaspriset 2009 till en kunnig och driven geolog med ett stort internationellt nätverk.

Geologiska Föreningen delar ut Tilaspriset till Olov Selinus för hans banbrytande insatser inom området medicinsk geologi.

Priset kommer att delas ut i samband med Geologiska Föreningens årsmöte som går av stapeln i Uppsala, onsdagen den 20 maj.

I samband med prisutdelningen och årsmötet håller Selinus en föreläsning om medicinsk geologi.

Geologiska Föreningens Tilaspris delas ut till personer för betydande geologisk forskning i områden som EJ täcks av *Törnebohmspriset* (mineralogi, prekambrisk geologi och tektonik och geodynamik), *Linnarssonpriset* (historisk geologi, paleontologi och biostratigrafi samt maringeologi) eller *De Geerpriset* (kvartärgeologi och kvartär biostratigrafi, litostratigrafi samt maringeologi).

Motiveringen för Tilaspriset 2009 lyder: "Olov Selinus erhåller priset för sina insatser inom det relativt nya men ytterst viktiga området medicinsk geologi. Han får priset då han varit och är en drivande kraft såväl i Sverige som internationellt inom studiet av naturliga och mänskliga gifter i naturen och hans insatser för att kartlägga och uppmärksamma medicinska geoproblem runt om i världen har rönt stor uppmärksamhet och uppskattning."

Mer om Olov Selinus och medicinsk geologi

Medicinsk geologi är läran om hur berggrund, jord, vatten och atmosfär påverkar hälsan hos människor och djur. Mannen bakom detta idag kraftigt växande kunskapsområde är 66-årige Olov "Olle" Selinus från Uppsala.

Den medicinska geologin har på ett decennium spridit sig runt jordklotet. Olov Selinus är glad över utvecklingen. Förutom att han titt som tätt packar sin resväska för att hålla i utbildningar i både väst och tredje världen, har han i flera år varit ordförande i International Medical Geology Association.

Det som för drygt tio år sedan var ett ämne på undantag (då kallat för geomedicin), är idag en ny disciplin där geologer och medicinare världen över samarbetar i tvärvetenskapliga projekt.

Nu studeras allt från hälsoeffekter av arsenik i brunnsvatten, till studier av njursjukdomar som orsakas av brunnsvatten innehållande organiska substanser (brunnarna har borrhats ner i lignit, det vill säga lager av en lågvärdig form av kol). Eller spridningen av stoft från stormar i Sahara och Gobiöknen som ger respiratoriska sjukdomar i länder som Storbritannien men även Sverige, vid särskilt väder.

Svenska studier

- I Sverige har kunskaper i medicinsk geologi använts bland annat vid utforskandet av den så kallade Älvsborgssjukan. Sjukdomen drabbade älgar men även rådjur i Västsverige under 1990-talet. En sannolik förklaring till sjukdomen är att molybden frilades i marken, i områden som kalkades kraftigt. Detta ledde till rubbad spårämnesbalans hos idisslarna i skog och mark. Studien var bland annat ett samarbete med Veterinärmedicinska anstalten i Uppsala.
- Svenska forskare studerar också om det finns kopplingar mellan MS och den naturliga miljön.
- Arsenik finns naturligt i några områden i den svenska berggrunden, exempelvis Västerbotten. Sveriges geologiska undersökning har genomfört studier på arsenik där geokemiska data använts.
- En studie om barndiabetes och miljö som genomfördes av Karolinska Institutet och Socialstyrelsen och där Olov Selinus medverkade, visade att det kan finnas en koppling mellan barndiabetes och låga halter zink (Zn) i miljön.

Den medicinska geologins framväxt

Olov Selinus ägnade sig under några år på 1990-talet åt att bygga nätverk och förtroende inom den sektor som då kallades för geomedicin.

– Vi geologer kan ta fram underlagsmaterial, men vi kan inte tolka det medicinska. För mig var det viktigt att ta sikte på medicinerna. Den *medicinska geologin* föddes i och med att ett antal nyckelpersoner inom vetenskapsvärlden snabbt fick gehör för en samverkan mellan geologer och toxikologer, epidemiologer, metallbiologer med flera. Det gamla ordet geomedicin var ett förbrukat begrepp.

Utbildning & böcker

Fortfarande är det få geovetare som är specialister inom området. Men en förändring är på gång. Bland annat genom att flera av landets universitet numera ger, eller är på väg att starta upp, grundkurser i medicinsk geologi. Och fler och fler både geovetare och medicinare fördjupar sina kunskaper ytterligare. Olov Selinus har på senare år varit redaktör för en uppmärksam och prisbelönt engelskspråkig bok *Essentials of Medical Geology*. I år har han två nya bokprojekt på gång, varav det ena är en svensk lärobok i medicinsk geologi med utgivning i höst.

Mer om medicinsk geologi på www.medicalgeology.org

Olov Selinus:

Född: 1943

Utbildning: Licentiatexamen i geologi, Uppsala universitet.

Arbetsplats: Sveriges geologiska undersökning.

Fritid: Tillbringas gärna i sommarstugan på Öland.

För mer information om föreningen, priset och pristagaren, kontakta

Ordförande Otto Hermelin

e-post: ordf@geologiskaforeningen.nu

tel: 070-747 06 03

Pristagare Olov Selinus

e-post arbete: olle.selinus@sgu.se

e-post privat: olle.selinus@gmail.com

tel: 070-523 28 20